

Lämplighetsprövning av tolkar och översättare

RS/001/2021

Fastställelsebeslut: RA/007/2021			Version 1.0
Beslutsdatum: 2021-02-02			
Gäller för: hela myndigheten			
Gäller från och med: 2021-02-02			
Datum för revidering	Version	Avsnitt som reviderats	Beslutsbeteckning
ange datum	nummer	innehåll	XX/XXX/XXXX
ange datum	nummer	innehåll	XX/XXX/XXXX

Fakta om rättsliga ställningstaganden

Rättsliga ställningstaganden utgör Migrationsverkets uttalanden om hur en författning bör tolkas och är styrande för myndighetens medarbetare. De beslutas av chefen för rättsavdelningen.

Rättsliga ställningstaganden förs in i en särskild dokumentserie, RS-serie. Dokumentserien är gemensam för hela myndigheten. Beslut om fastställande, ändringar och upphävande av ett rättsligt ställningstagande förs in i beslutsdokumentserien för chefen för rättsavdelningen.

Innehållsförteckning

Fakta om rättsliga ställningstaganden	1
Syfte och bakgrund	3
Gällande rätt.....	3
GENERELLA LÄMPLIGHETSKRAV	3
Jäv	3
Tystnadsplikt.....	3
Skydd för Sveriges säkerhet.....	4
KRAV VID DET ENSKILDA TOLKTILLFÄLLET	4
Behovsprövningen	4
Handlingar på utländska språk.....	5
Övriga krav	5
God tolksed och god translatorsed	6
Rättslig bedömning	6
GENERELLA LÄMPLIGHETSKRAV	6
Jäv	6
Tystnadsplikt.....	6
Skydd för Sveriges säkerhet.....	6
KRAV VID DET ENSKILDA TOLKTILLFÄLLET	7
Språk	7
Specifika önskemål	7
Vilka situationer kräver tolkning?.....	7
Jäv	8
Tolkens kompetens under tolkuppdraget	8
Handlingar på utländska språk.....	8
Överklagande	9

Syfte och bakgrund

Migrationsverket har ett stort behov av tolkar såväl inom asylprövningen, mottagningen som vid övriga besök och utredningar. Verket har både behov av kontakttolk och telefontolk. Det förekommer även att tolk är närvarande via video och Skype. Detta medför att verket måste upphandla ett flertal avtal med olika tolkförmedlingar. För att det ska vara tydligt, såväl vid upphandling som vid beställning av tolk och upprättande av en digital tolkportal, behöver Migrationsverket fastställa vilka krav verket ska ställa för lämplighetsprövning av tolkar i Migrationsverkets ärenden.

Gällande rätt

GENERELLA LÄMPLIGHETSKRAV

Jäv

Jävsreglerna i förvaltningslagen är inte tillämpliga för tolkar. Därmed finns det i lagstiftningen endast jävsregler för auktoriserade tolkar.

Av 9 § andra stycket förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare framgår att auktoriserade tolkar eller translatorer skall avböja att utföra ett uppdrag om det finns särskilda omständigheter som kan rubba förtroendet för deras opartiskhet eller självständighet.

Tystnadsplikt

Lagen (1975:689) om tystnadsplikt för vissa tolkar och översättare gäller samtliga tolkar som anlitas av en myndighet. Av 2 § i lagen framgår att den som fullgör eller har fullgjort uppdrag som tolk eller översättare får inte obehörigen röja vad han eller hon under uppdraget har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller om yrkeshemlighet, affärsförhållande eller förhållande av betydelse för landets försvar.

Av 2 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att ett förbud att röja eller utnyttja sekretessbelagd uppgift gäller också för en person som fått kännedom om uppgiften genom att för det allmännas räkning delta i en myndighets verksamhet

1. på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten,
2. på grund av tjänsteplikt, eller
3. på annan liknande grund.

Skydd för Sveriges säkerhet

Av 2 kap. 6 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) framgår att statliga myndigheter som avser att genomföra en upphandling och ingå ett avtal om t.ex. tjänster ska se till att det i ett säkerhetsskyddsavtal anges hur kraven på säkerhetsskydd ska tillgodoses av leverantören om

1. det i upphandlingen förekommer säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller
2. upphandlingen i övrigt avser eller ger leverantören tillgång till säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet.

Verksamhetsutövaren ska kontrollera att leverantören följer säkerhetsskyddsavtalet.

Den som delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas enligt 3 kap 1 § samma lag och med stöd av 8 § placeras i säkerhetsklass 3, om den anställde eller den som på annat sätt deltar i verksamheten

1. får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell,
2. i ringa omfattning får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig, eller
3. till följd av sitt deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka en inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet.

Registerkontroll får enligt 14 § ske av personer som ska placeras i säkerhetsklass.

KRAV VID DET ENSKILDA TOLKTILLFÄLLET

Behovsprövningen

Förvaltningslagen (2017:900) kräver i 13 § att en myndighet ska använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.

Asylprocedurdirektivet¹ ställer krav på tolk för att den asylsökande ska kunna lägga fram sin sak när han eller hon ska intervjuas. Av artikel 15.2 c framgår att medlemsstaten ska utse en tolk som kan säkerställa en fungerande kommunikation mellan sökanden och den person som genomför intervjun; kommunikationen ska äga rum på det språk som sökanden föredrar, såvida det inte finns något annat språk som han eller hon förstår

¹ Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd

och som han eller hon kan kommunicera tydligt på; när det är möjligt ska medlemsstaterna tillhandahålla en tolk av samma kön som sökanden, om sökanden så begär, såvida inte den beslutande myndigheten har skäl att anta att en sådan begäran grundar sig på omständigheter utan koppling till sökandens eventuella svårigheter att på ett uttömmande sätt lägga fram grunderna för sin ansökan.

Vid implementering av asylprocedurdirektivet infördes i 8 kap. 9 c § utlänningsförordningen (2006:97) ett krav på att utlänningsen inför den muntliga handläggningen hos Migrationsverket ska tillfrågas om han eller hon föredrar en manlig eller kvinnlig utredare respektive tolk. Utlänningsens önskemål ska tillgodoses om det är möjligt.

Handlingar på utländska språk

Av förarbetena till förvaltningslagen framgår att någon slentrianmässig översättning av inkommande handlingar på ett främmande språk inte borde förekomma och att hänsyn ska tas till ärendets beskaffenhet, karaktären av det material som lämnas in, kostnader för översättning m.m. (prop. 2016/17:180 s. 82). Av detta kan den slutsatsen dras att myndigheten måste få sådan information om innehållet i handlingarna att det är möjligt att bedöma vilket ärende som avses och om materialets karaktär är sådant att översättning bör göras.

Övriga krav

Kammarkollegiets tolkföreskrifter [KAMFS 2016:4](#) ställer i 17 – 23 §§ följande övriga krav.

17 § En auktoriserad tolk ska, innan denna åtar sig eller fullföljer ett uppdrag, noggrant överväga om denna är lämplig att utföra uppdraget. Tolken ska avsäga sig uppdraget om denna inte är kompetent att utföra det på ett tillfredsställande sätt eller om denna av annan anledning är olämplig för uppdraget.

18 § En auktoriserad tolk ska uppträda yrkesmässigt och affärsmässigt korrekt i alla sina yrkeskontakter.

19 § Under tolkningen ska en auktoriserad tolk återge all information så exakt som möjligt.

20 § När en auktoriserad tolk utför ett tolkuppdrag får denna inte ge uttryck för sina åsikter och värderingar eller på annat sätt låta dem påverka tolkningen.

21 § När en auktoriserad tolk utför ett tolkuppdrag får denna inte företräda den ena parten inför den andra. Denna får under tolkningen inte utföra någon annan uppgift än att tolka.

22 § En auktoriserad tolk får inte marknadsföra sina tjänster eller använda sin yrkestitel på ett vilseledande sätt. Vid utförande av tolkuppdrag får en auktoriserad tolk endast uppge sin yrkestitel när tolken är auktoriserad i det språk och i den kompetens som tolkuppdraget avser. Vid utförande av skriftliga översättningar

får en auktoriserad tolk inte ange sin yrkestitel i samband med översättningsuppdraget.

23 § En auktoriserad tolk får inte utnyttja information som denna fått i samband med ett tolkuppdrag till fördel för sig själv eller någon annan, om informationen inte är allmänt tillgänglig. Sådan information får inte heller användas

för att skada någon annan.

God tolksed och god translatorssed

Kammarkollegiet har gett ut rekommendationer till auktoriserade tolkar som ger ytterligare stöd för att bedöma KAMFS 2016:4. Dessa rekommendationer är samlade i en skrift om [god tolksed och god translatorssed](#).

Kammarkollegiet ska enligt 10 § förordningen (1985:613) utöva tillsyn över auktoriserade tolkars och translatorsers verksamhet. Enligt 9 § samma förordning ska auktoriserade tolkar och translatorer samvetsgrant utföra de uppdrag som anförtros dem och i allt iakttä god tolk- eller translatorssed.

Rättslig bedömning

GENERELLA LÄMPLIGHETSKRAV

Jäv

Även om det inte finns någon uttrycklig jävsbestämmelse som är tillämplig för tolkar framgår det av Kammarkollegiets föreskrifter och god tolksed att den som beställer tolk har rätt att ställa krav på att tolken är lämplig för uppdraget.

En person som tolkar för Migrationsverket är inte lämplig om den har någon bisyssla som gör att tolken uppfattas som partisk. Av hänsyn till de asylsökande är det vidare olämpligt om tolken arbetar för en myndighet i ett land utanför EES eller tillhör en organisation som är [terroriststämplad av EU](#). Migrationsverket har därför rätt att neka att ta emot uppdrag från en sådan tolk eller översättare. Undantag kan göras efter prövning i enskilda fall.

Tystnadsplikt

Alla tolkar har genom stadgandena i lagen om tystnadsplikt för vissa tolkar och översättare och offentlighets- och sekretesslagen samma krav på tystnadsplikt som ställs på Migrationsverkets personal. Författningarna medför att det inte finns anledning att ställa upp ytterligare krav för tolkningen hos Migrationsverket.

Skydd för Sveriges säkerhet

Säkerhetsärenden på Migrationsverket innehåller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre. De tolkar som ska användas i säkerhetsärenden bör därför genomgå säkerhetsprövning med registerkontroll och placeras i

säkerhetsklass 3. Migrationsverket kan i de aktuella ärendena neka att ta emot uppdrag från tolkar eller översättare som inte placerats i säkerhetsklass.

KRAV VID DET ENSKILDA TOLKTILLFÄLLET

Språk

Det kan i vissa ärenden vara svårt att välja tolk beroende av att modersmålet är ett minoritetsspråk eller en dialekt där det finns en brist på tolkar. Svårigheterna kan även bero på personliga omständigheter.

Asylprocedurdirektivet anger att tolkning ska ske på det språk som sökanden föredrar, såvida det inte finns något annat språk som han eller hon förstår och som han eller hon kan kommunicera tydligt på.

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts²⁹. Detta medför att sökandes önskemål ska tillgodoses för det fall det inte medför att handläggningstiden i onödan försenas. Om det i sökandes medborgarskapsland eller hemvistland talas ett majoritetsspråk som sökande bör förstå och kunna kommunicera på kan detta språk i normalfallet väljas eftersom det är enklare att hitta kvalificerade tolkar i majoritetsspråken.

Specifika önskemål

Önskemål om att tolken har ett visst kön kan komma från vilken sökande som helst. Önskemålen ska tillgodoses om det är möjligt eftersom det finns författningsstöd för att tillgodose sådana önskemål.

Önskemål från verksamheten eller sökande om en viss namngiven tolk ska generellt inte tillgodoses vid beställning av tolk om inte särskilda skäl föreligger.

Om det finns tolkar med särskild kompetens för att tala med barn eller i hbtq-frågor får dessa väljas före andra om ärendet har behov av sådan kompetens.

Övriga specifika önskemål om tolk behöver inte tillgodoses.

Vilka situationer kräver tolkning?

Det är inte varje situation som kräver att tolk anlitas. Muntliga utredningar, delgivning av beslut, mer kvalificerad rådgivning kräver tolk. I övriga situationer måste en bedömning göras om det finns ett behov av tolk. Migrationsverket har sedan tidigare genomfört en kategorisering för att underlätta valet av kompetens för tolk i olika situationer, se [Kunskapsstöd](#).

²⁹ § förvaltningslagen (2017:900)

Jäv

De tolkar som används på Migrationsverket ska tillämpa god tolksed och följa Kammarkollegiets rekommendationer om att inte tolka för närstående och när det finns andra omständigheter som kan medföra att opartiskheten ifrågasätts.

Det är tolken själv som ansvarar för att åberopa om det finns en sådan omständighet som kan medföra en jävssituation. Tolken ska – om det finns sådana omständigheter – föra fram dessa innan uppdraget påbörjas. Även vid osäkerhet om det föreligger en jävssituation ska tolken meddela parterna detta. En misstanke från någon att tolken inte är helt opartisk kan vara skäl för tolken att avsäga sig uppdraget.

Utöver de omständigheter som kan uppstå och påverka tolks opartiskhet gentemot sökanden kan motsvarande och andra jävssituationer uppstå mellan medarbetare och tolk liksom mellan offentliga biträden och tolk.

Tolkens kompetens under tolkuppdraget

Migrationsverket har rätt att kräva att alla som tolkar för Migrationsverket uppfyller de krav som Kammarkollegiet ställer i 18 – 21 §§ KAMFS 2016:4.

För det fall tolken brister i kompetens, inte uppträder yrkesmässigt och affärsmässigt korrekt, inte återger exakt det som sägs eller lägger in egna värderingar eller uppvisar partsställning bör tolkuppdraget avbrytas och reklameras. En tjänsteanteckning bör skrivas som beskriver problemet. Tjänsteanteckningen bifogas till reklamationen.

Vid allvarliga förseelser mot regelverket kan rättschefen om tolken är auktoriserad fatta beslut om en anmälan till tillsynsmyndigheten (Kammarkollegiet).

Handlingar på utländska språk

Tolk är inte skyldig att översätta handlingar på utländska språk. Eftersom det inte finns ett krav om att alla handlingar på ett utländskt språk ska översättas bör information inhämtas om vad det är för handling, vad handlingen ska styrka och vad handlingen innehåller. Om det finns en tolk på plats kan denna information erhållas via tolken.

Därefter ska beslut fattas om handlingen ska översättas genom att sändas till ett upphandlat företag för översättningstjänster. Vid denna prövning måste behovet vägas mot förvaltningslagens krav på snabbt, enkelt och rättssäkert. Överklaganden ska alltid översättas. Om man väljer att inte översätta handlingen ska ingivaren informeras om detta.

Överklagande

Beslut om tolk/tolkning, översättning är i normalfallet inte sådana beslut som kan överklagas särskilt. Den som har synpunkter på Migrationsverkets beslut i dessa delar får ta upp det när ärendet i sak överklagas till domstol.